

EXPERIENȚA INTERNAȚIONALĂ CU PRIVIRE LA SITUAȚIA MAMELOR SINGURE CU COPII

*Olga MOSCALU¹, cercetător științific,
Institutul Național de Cercetări Economice, Republica Moldova*

Fenomenul mamelor singure sau al familiei monoparentale constituie un subiect actual și regretabil pentru societatea noastră. Fenomen răspândit atât la nivel global, cât și național, monoparentalitatea este din ce în ce mai des întâlnită. A fi mamă singură înseamnă o permanentă luptă spirituală și o luptă pentru supraviețuire financiară. În cazul în care o femeie are un copil, atunci nu mai este singur! Cu toate acestea, statutul de mamă singură îl are astăzi o mulțime de femei. În Republica Moldova situația familiilor monoparentale sau a mamelor singure este foarte dificilă, fiind împovărată cu un șir de probleme sociale și financiare ce se reflectă negativ asupra dezvoltării funcționării familiei ca institut social fundamental, cât și a dezvoltării armonioase a copiilor.

Cuvinte-cheie: mamă singură, copil, familie, tată, ajutor social, societate.

The phenomenon of lone mothers or monoparental families is a current and regrettable topic for our society. A phenomenon spread both at global and national level, monoparentality is more and more common. Being a lone mother means a permanent spiritual struggle and a struggle for financial survival. If a woman has a child then he is not alone! Nevertheless, the status of lone mother is being had by a lot of women today. In the Republic of Moldova the situation of monoparental families or lone mothers is very difficult, being burdened by a series of social and financial problems that negatively affect the development of family functioning as a fundamental social institute, as well as the harmonious development of children.

Keywords: lone mother, child, family, father, social help, society.

JEL Classification: I3, J12, J13.

Introducere. Familia ca unitate socială și economică a societății ca instituție socială a suferit schimbări semnificative în întreaga lume. Fundamentele economice, sociale, morale ale familiei au fost subminate în ultimele decenii. Există o fragilitate a căsătoriei, pierderea tradițiilor culturale și familiale. Cuplurile de astăzi sunt ghidate de nașterea unui singur copil, devenind tot mai mult mame singure. O creștere foarte mare a numărului de nașteri extracomunitare a devenit o caracteristică a ultimelor decenii în multe țări. O mamă singură este considerată a fi doar femeia a cărei copii sunt născuți în afara căsătoriei, precum și în documentele de naștere cu gol grafic „tată“.

Dacă în urma cu câteva zeci de ani a fi mamă singură era aproape o crimă, în ziua de azi, procentul femeilor divorțate sau niciodată căsătorite, care au cel puțin un copil sub 18 ani este în creștere, mai mult, creșterea este continuă.

Mamele singure reprezintă două mari categorii: una formată din mame cu copii dintr-o căsătorie anterioară, iar cealaltă din mame care nu au fost niciodată căsătorite.

În ansamblu, în ultimele cinci decenii, ponderea mamelor niciodată căsătorite a crescut semnificativ. Există însă diferențe semnificative între mamele singure, care nu s-au căsătorit niciodată și cele care au copii din căsătorii anterioare.

În ceea ce privește veniturile mamelor singure acestea sunt, de regulă, peste medie, dar procentul femeilor care au dificultăți financiare este sensibil egal cu al celor care se descurcă din acest punct de vedere.

După cum arată cifrele, în anul 2008 au fost înregistrați 7,4% dintre copiii născuți în afara căsătoriei, în 2014 această cifră a crescut la 24,5%.

În ultimii treizeci de ani, numărul femeilor care au dat naștere în afara căsătoriei s-a triplat. Ce este interesant e că dacă înainte de 2000 s-au născut mai des copii din afara căsătoriei în zonele urbane, atunci cu începutul noului mileniu, acest indicator a început să crească în mediul rural și s-a ridicat la 24-25%. Și în oraș, dimpotrivă, aceasta a scăzut (19% din numărul total al nou-născuților în 2010). Venitul unei familii monoparentale constă din salariile femeilor, beneficiile, asistența socială stabilită de stat și sprijinul material al rudelor și al prietenilor. Cea mai dificilă perioadă pentru o mamă care crește copilul este până când copilul atinge vârsta de trei ani. În acest moment, femeia nu funcționează și, fără sprijin material din partea rudelor și prietenilor, este dificil pentru ea să supraviețuiască.

În toate regiunile lumii, mamele singure trăiesc diferit și au diferite beneficii de a avea un trai cât mai decent. În **Rusia** în 2018 femeile singure, ale căror statut este stabilit oficial de certificatul din formularul 25, sunt eligibile pentru prestații. La nivel federal, alocațiile pentru copii pentru o mamă singură sunt practic aceleași ca și pentru copiii crescuți într-o familie completă - nici în conformitate cu lista speciilor, nici cu dimensiunea lor. Astfel, cuantumul beneficiului unei mame singure în anul 2018 este: indemnizația de maternitate - în funcție de valoarea câștigurilor, dar nu mai puțin de 34 520,55 ruble; o plată fixă unică la nașterea unui copil - 16 350,33 ruble; plăți lunare pentru îngrijirea unui copil de până la un an și jumătate - la o rată de 40% din venitul mediu, dar nu mai puțin de 3065,69 ruble; o plată lunară pentru îngrijirea unui copil de la 1,5 la 3 ani - 50 ruble; plăți lunare sau trimestriale pentru părinții singuri cu venituri mici, cu copii sub 16 ani, în funcție de regiune. În plus, mamele singure care lucrează au dreptul să dubleze deducerile fiscale. O deducere fiscală este o sumă legală a venitului cu care impozitul pe venit nu este reținut. Adică, o persoană primește o sumă mare în mâinile sale. O deducere fiscală în valoare de 2800 de ruble

¹ © Olga Moscalu, moscalu2012@mail.ru

pe copil îi este acordată singuraticului până când suma anuală a venitului depășește 350 000 de ruble.

Alte prestații și beneficii de care au parte mamele singure sunt următoarele:

- compensarea costului alimentelor pentru copii (valabil pentru 36 de luni de la data nașterii copilului);
- asistență naturală, implementată de agențiile de protecție socială până când copilul atinge vârsta de trei ani. Acest tip de asistență este reprezentat de un plic pentru nou-născut, lenjerie și îmbrăcăminte, alimente din bucătărie de lapte (până la doi ani), precum și medicamente aparținând grupului esențial;
- plata preferențială pentru furnizarea de energie electrică, gaz, apă și căldură a locuințelor, precum și alte facturi la utilități;
- primirea preferențială a serviciilor educaționale;
- posibilitatea de a primi proceduri de masaj pe baza policlinicii, la care sunt atribuite mama și copilul, posibilitatea de a primi două mese pe zi în cantina școlară (pentru copiii care au mers la școală);
- înscrierea primară în grădinițe;
- reduceri la plata serviciilor pentru grădinițe (în cuantum de 50%);
- dreptul de a participa la programe de acordare de locuințe preferențiale (pentru cei care nu au împlinit vârsta de 35 de ani);
- posibilitatea de a înregistra un copil într-un sanatoriu sau un dispensar pentru tratamentul prescris, absența riscului de concediere până la împlinirea vârstei de 14 ani a copilului (concedierea este posibilă numai în cazurile de evaziune dăunătoare de la îndeplinirea atribuțiilor prescrise de post și de încălcarea regulată a disciplinei muncii);
- dreptul de a primi un nou loc de muncă în cazul în care societatea (societate, organizație), la care operează o mamă singură, este eliminată;
- dreptul de a obține o vacanță într-un mod de urgență (nu mai mult de 14 zile fără plată);
- dreptul de a nu lucra ture de noapte, orele suplimentare și în zilele de sărbătoare și în weekend până în momentul în care copilul este de 5 ani (o femeie poate merge să lucreze numai cu acordul lor, prin semnarea cererii corespunzătoare);
- posibilitatea de a primi plăți suplimentare în cazul în care copilul este tratat în condiții de spitalizare (100% din salariu pentru primele 14 de zile de concediu medical, 50% - pe o perioadă mai mare de 14 zile, această prevedere este valabilă până când copilul împlinește vârsta de 7 ani, atunci plata este efectuată timp de 15 zile);
- dreptul de a lucra în formă prescurtată până când copilul atinge paisprezece ani. Prestații sociale acumulate din cauza sarcinii și a nașterii - 100% din salariul mediu pe ultimii doi ani;
- plata listei bolnave pentru 16 zile, în cazul în care nașterea a fost considerată a fi grea - în cuantumul indemnizației de invaliditate;
- plata unică, pusă după livrare – 15 000 de ruble, plăți lunare de la angajator până când copilul atinge 18 luni - 40% din salariul acumulat.

Mamele singure-studente au dreptul la asistență socială în cuantumul plății aprobate de bursă; mamele care au trecut prin serviciul militar pot fi luate în considerare la valoarea indemnizației lor monetare; mamele fără un loc de muncă au dreptul la o plată de 3 065 de ruble (5 817 ruble - pentru doi sau mai mulți copii). Mărirea cotei pentru copii a crescut până la vârsta de 1,5 ani - 6000 de ruble pe lună, sau 80% din salariu - pentru mamele singure care au trecut de la un concediu de maternitate la altul. Se mai oferă o asistență financiară unică pentru cei care s-au înregistrat pentru sarcină înainte de perioada de 12 săptămâni - 613 ruble și 14 copeici. Indemnizația eliberată după ce copilul atinge 6 luni este de 16350 ruble și 33 copeici. Plata la femeile gravide, conceadate după lichidarea locului lor de muncă - 2908 ruble pe lună până când copilul ajunge la 1,5 ani.

În **Ucraina** în conformitate cu Legea Ucrainei "Cu privire la asistența de stat pentru familiile cu copii", dreptul la asistență financiară pentru copiii pentru mamele singure în 2018 o au mamele singure (necăsătorite), în cazul în care în certificatul de naștere al copilului, eliberat de autoritățile competente ale unei țări străine este legalizat în modul stabilit de lege și nu există nici o înregistrare a tatălui copilului sau mama copiilor în cazul decesului celui de-al doilea părinte (cu condiția ca pensia de urmaș sau pensia socială să nu fie primită). Femeile care au copii de la un bărbat cu care nu erau și nu au o căsătorie înregistrată, dar cu care au o gospodărie comună, locuiesc împreună și cresc copii, nu sunt eligibili pentru asistență financiară stabilită pentru copil de mame singure. Alocația socială a unei mame singure este desemnată în prezența unui extras din registratura care indică motivele pentru introducerea informațiilor despre tatăl copilului în conformitate cu primul paragraf din prima parte a articolului 135 din Codul familiei al Ucrainei sau în prezența unui certificat de naștere emis de autoritatea competentă a unui stat străin în care nu există informații despre tată. Valoarea asistenței acordate mamelor singure se calculează pe baza diferenței dintre minimul de subzistență pentru un copil cu vârsta corespunzătoare și cu media venitului mediu lunar pe persoană pentru o persoană în ultimele șase luni. Suma maximă de ajutor pentru copii, pe care o mamă singură în 2018 o poate primi în Ucraina este indicată în Tabelul 1.

Tabelul 1. Suma maximă a plăților pentru mamele singure în anul 2018 în Ucraina, hrvne ucrainesti

Vârsta copilului	Suma maximă a plăților pentru mamele singure în anul 2018		
	01.01.2018 -30.04.2018	01.05.2018 –30.11.2018	01.12.2018 – 31.12.2018
Până la 6 ani	1492	1559	1626
6 – 18 ani	1860	1944	2027
18 – 23 ani	1762	1841	1921

Sursa: <https://www.lawportal.com.ua/pomoshh-odinokaja-mat.html>

Indemnizația este alocată fiecărui copil separat. Recalcularea sumei de asistență socială pentru mamele singure atunci când un copil atinge o anumită vârstă este automată și nu necesită un apel suplimentar din partea beneficiarului către organismul de protecție socială.

Mamele singure primesc o alocație de numerar pentru copil în conformitate cu Memorandumul privind asistența de stat pentru familiile cu copii. Femeile care lucrează beneficiază de vouchere pentru sanatorii și case de vacanță în mod gratuit sau în condiții preferențiale, iar asistența materială este, de asemenea, asigurată. Printre altele, asistența temporară de stat poate fi acordată numai femeilor care cresc copiii singure.

O mamă singură are dreptul de a reduce cuantumul impozitului lunar total obținut de la un angajator sub forma salariilor cu suma prestațiilor sociale fiscale egale cu 150% din suma prestațiilor (pentru fiecare copil cu vârsta sub 18 ani).

Mamele singure care au nevoie de condiții de locuit mai bune primesc dreptul de prioritate la locuințe. De asemenea, mamele singure au dreptul să primească apartamente pentru prima dată sau case de locuit (de o singură familie) din locuințe sociale (articolul 12 din Legea Ucrainei "Cu privire la Fondul locativ pentru scop social").

În **Germania**, statutul de "mamă singură" este obținut de o femeie care locuiește separat de tatăl copilului. Adică, tata este cunoscut și poate chiar să plătească pensie alimentară, iar mama, pur și simplu, trăiește singură cu copilul. Acest statut nu poate fi numit o povară, deoarece statul ajută foarte bine mamele singure.

Există o mulțime de variații diferite de viață a mamei singure. De exemplu, dacă o femeie trăiește singură cu un copil, și nu lucrează, atunci are dreptul la un apartament de 60-65 de metri pătrați cu două sau trei camere. Apartamentul este plătit integral de stat. Mama singura achită doar furnizarea energiei electrice aproximativ 50 de euro pe lună. O plată parțială pentru grădiniță este efectuată de către organizația de stat pentru protecția copiilor, numită Jugendamt. Există magazine speciale pentru mamele singure cu copii, unde pot să procure hrană pentru 2 persoane cu 1 euro. Există, de asemenea, organizații caritabile care oferă haine și încălțăminte gratuit sau cu plată. Taxa suplimentară pentru faptul că o femeie aduce un copil singur este de aproximativ 140 de euro, plus alimentele. Dacă nu există pensie alimentară din partea tatălui, statul plătește în locul tatălui minim 133 de euro până la 6 ani, după această vârstă - 188 de euro.

Dacă o femeie lucrează și programul ei de lucru coincide cu orarul de la grădiniță, ea poate contacta organizația, unde va fi ajutată cu alegerea unei "mame de zi", care va aduce copilul la ora 4 dimineața sau mai târziu. În orașele mari, acești copii petrec noaptea în grădinițe speciale. Dacă mama primește un salariu puțin mai mic decât minimul de subzistență, atunci statul plătește salariul minim la nivelul de subzistență (o parte din chirie poate fi plătită).

Dacă mama este minoră și are statutul de mamă singură, ea locuiește împreună cu copilul ei într-o casă tip dormitor, unde specialiștii educați o antrenează pentru menaj, pentru îngrijirea copiilor. O astfel de mamă tânără poate fi educată. Desigur, poate trăi cu părinții sau cu un tată tânăr (permisiunea de a trăi împreună este obținută de la părinți).

În Germania situația mamelor singure cu copii este mai favorabilă și statul le oferă un sprijin mai bun și stabil. Numărul mamelor singure în Uniunea Europeană este mai mare de 7 ori decât cel al taților singuri, din cele 200 de milioane de gospodării private din UE, 17% sunt deținute de femei singure fără copii, 13% de bărbați singuri fără copii, 4% de mame singure, iar 0,5% de tați singuri.

În cazul femeilor singure fără copii, proporția variază de la 9% din totalul gospodăriilor în Cipru și 11% în Spania, Malta și Portugalia, la 13,2% în România, 23% în Finlanda, 21% în Germania și câte 20% în Austria și Franța. În schimb, proporția mamelor singure este cea mai redusă în Grecia și Finlanda (1,5%), urmate de România cu 1,7%, și Malta - cu 1,9%. În Estonia și Marea Britanie acest indicator este de 7%, iar în Irlanda, Letonia și Lituania - de 6%.

Concluzii:

Concluzia este că importanța femeii în societate, în ansamblu, a crescut substanțial în ultimele trei decenii, la fel cum a crescut și autonomia acesteia în cuplu, iar asumarea rolului de părinte singur, pentru femei, nu mai este considerată o complicație socială și tinde să devină un fapt cotidian parte din normalitatea acestui secol.

Pentru a sprijini familiile cu un părinte, care în majoritatea cazurilor depind de rude, autorul studiului recomandă creșterea treptată a beneficiilor sociale ale acestei categorii de populație. Altfel, fără a crește principalele surse de venit, nu putem vorbi despre independența financiară a familiilor monoparentale.

Pentru a preveni cazurile de încălcare a drepturilor angajatorilor, se sugerează ca autoritățile să verifice periodic toți agenții economici obligați să respecte garanțiile acordate femeilor însărcinate și femeilor cu copii.

Este necesar să se suspende statisticile nașterilor în afara căsătoriei în rândul femeilor tinere pentru a preveni sarcinile nedorite, este necesar să ca ele să fie pregătite în timp util pentru viața de familie și să se concentreze pe planificarea familială, cu privire la utilizarea contraceptivelor. În special, aceasta se aplică femeilor tinere din zonele rurale.

Bibliografie

1. Льготы матерям одиночкам в 2018 году [Accesat la 20.09.2018], Disponibil: <https://ya2018.com/economy/lgoty-materyam-odinochkam-2018/>
2. Raport referitor la situația mamelor singure [Accesat la 20.09.2018], Disponibil: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2011-0317+0+DOC+XML+V0//RO>
3. Юридический портал Украины [Accesat la 20.09.2018], Disponibil: <https://www.lawportal.com.ua/>